

OLIV TA'LIM TIZIMI BOSHQARUVINING INNOVATSION TRANSFORMATSIYASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING STRATEGIK AHAMIYATI

Urinov Bobur Nasilloevich –

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Innovatsion menejment” kafedrası PhD, dotsenti

Turdiyeva Mohinur Umar qizi –

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistri

Annotatsiya

Ushbu maqolada oliy ta'lim tizimini boshqarishda raqamli texnologiyalarning o'rnini va ularning innovatsion transformatsiyadagi strategik ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar oliy ta'lim muassasalarining samaradorligini oshirish, boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish va sifatni yaxshilash uchun muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Maqolada zamonaviy texnologiyalar asosida ta'lim boshqaruvini modernizatsiya qilishning afzalliklari va bu boradagi muammolar muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, raqamli texnologiya, innovatsion transformatsiya, big data, sun'iy intellekt

Annotation

This article analyzes the role of digital technologies in the management of the higher education system and their strategic importance in innovative transformation. Digital technologies serve as an important tool for increasing the efficiency of higher education institutions, optimizing management processes, and improving quality. The article discusses the advantages and challenges of modernizing educational management based on modern technologies.

Keywords: higher education, digital technology, innovative transformation, big data, artificial intelligence

Аннотация

В статье анализируется роль цифровых технологий в управлении системой высшего образования и их стратегическое значение в инновационной трансформации. Цифровые технологии служат важным инструментом повышения эффективности деятельности высших учебных заведений, оптимизации управленческих процессов и повышения качества. В статье рассматриваются преимущества и проблемы модернизации образовательного менеджмента на основе современных технологий.

Ключевые слова: *высшее образование, цифровые технологии, инновационная трансформация, большие данные, искусственный интеллект*

Kirish. Globallashuv jarayoni va texnologik inqilob oliy ta'lim tizimini tubdan o'zgartirishni talab qilmoqda. Raqamli texnologiyalar oliy ta'lim muassasalarida ma'lumotlarni boshqarish, ta'lim sifatini monitoring qilish, o'quv jarayonlarini avtomatlashtirish va samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Zamonaviy oliy ta'lim muassasalari raqamli transformatsiyani amalga oshirmas ekan, ular xalqaro raqobatda orqada qolish xavfiga duch keladi. Shu bois, oliy ta'lim tizimini boshqarishda raqamli texnologiyalarning strategik ahamiyatini chuqur tahlil qilish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonining interaktivligini oshirish, talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni mustahkamlash va innovatsion pedagogik metodlarni joriy etish imkonini beradi. Bugungi kunda sun'iy intellekt, bulut texnologiyalari, blokcheyn va katta ma'lumotlar (Big Data) kabi ilg'or texnologiyalar oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda muhim rol o'ynamoqda. Ushbu texnologiyalar oliy ta'lim muassasalarining boshqaruv jarayonlarini soddalashtirish va ularga yangi strategik yondashuvlarni tatbiq etish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalar quyidagi imkoniyatlarni beradi:

Individual yondashuv: Har bir talaba o'zining shaxsiy xususiyatlariga va ehtiyojlariga moslashtirilgan ta'lim dasturini tanlash imkoniyatiga ega bo'ladi.

O'quv jarayonining interaktivligi: Talabalar o'quv materiallari bilan faol o'zaro ta'sirlashib, mustaqil ravishda bilimlarni egallashlari mumkin.

Global miqyosda hamkorlik: Talabalar butun dunyo bo'ylab boshqa talabalar va o'qituvchilar bilan hamkorlik qilib, xalqaro loyihalarda ishtirok etishlari mumkin.

Bilimga doimiy kirish: Talabalar istalgan vaqtda, istalgan joyda o'quv materiallariga kirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Ta'lim sifatini oshirish

O'quv jarayonini individualizatsiyalash

O'quv xarajatlarini kamaytirish

Global miqyosda hamkorlik qilish imkoniyatini yaratish

1-chzima. Raqamli texnologiyalarni qo'llashning asosiy afzalliklari

Bundan tashqari, Innovatsion transformatsiya oliy ta'lim tizimining zamonaviy talablariga javob berish va global ta'lim maydonida raqobatbardosh bo'lishi uchun muhim ahamiyatga ega. Quyidagi asosiy omillar innovatsion transformatsiyaning zaruriyatini belgilaydi:

•**Raqobatbardoshlikni oshirish:** Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali universitetlar global darajada ilg'or ta'lim muassasalariga raqobatchi bo'la oladi.

•**O'quv jarayonining moslashuvchanligi:** Sun'iy intellekt va big data texnologiyalari ta'lim dasturlarini shaxsiylashtirish va talabalar ehtiyojlariga moslashtirish imkonini beradi.

•**Axborot xavfsizligi va kiberxavfsizlik:** Raqamli transformatsiya axborot xavfsizligini ta'minlash va universitetlarning ma'lumotlar bazalarini himoya qilishni talab qiladi.

•**Resurslardan samarali foydalanish:** Elektron hujjatlar va onlayn ta'lim tizimlari orqali universitetlarning operatsion xarajatlarini kamaytirish imkoniyati yaratiladi.

●**Ilmiy-tadqiqot va innovatsiyalarni rivojlantirish:** Raqamli texnologiyalar yordamida ilmiy izlanishlar samaradorligini oshirish va xalqaro ilmiy hamkorlikni kengaytirish imkoniyatlari yuzaga keladi.

Shuningdek, oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etishda o'ziga xosh afzallik hamda kamchiliklari mavjud. Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarni joriy etishning afzalliklari:

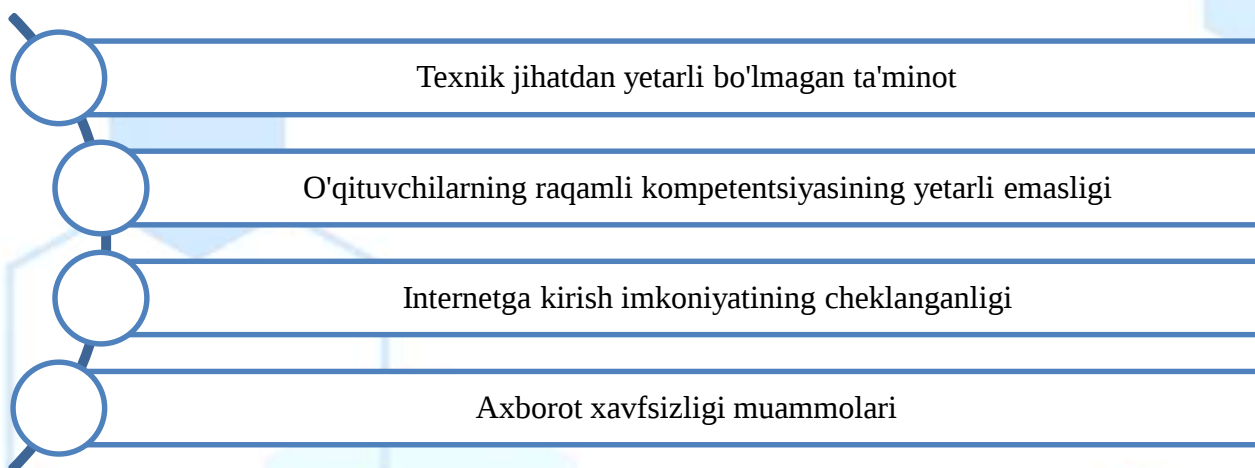
➤ **Ta'lim sifati va samaradorligini oshirish:** Raqamli texnologiyalar yordamida o'quv jarayonlarini optimallashtirish, innovatsion ta'lim metodlarini qo'llash va shaxsiylashtirilgan ta'lim dasturlarini ishlab chiqish imkoniyati yaratiladi.

➤ **Professor-o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni mustahkamlash:** Raqamli vositalar (onlayn platformalar, elektron pochta, video konferensiyalar) orqali o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi muloqot samaradorligi oshadi.

➤ **Qog'ozbozlikni kamaytirish va resurslardan samarali foydalanish:** Elektron hujjatlar va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari orqali universitetlarning operatsion xarajatlarini kamaytirish, ekologik toza muhit yaratish va ma'lumotlarni tezkor boshqarish imkoniyatlari ortadi.

➤ **Masofaviy va moslashuvchan ta'lim imkoniyatlari:** Talabalar o'z ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim olishlari, istalgan joydan o'qish imkoniyatiga ega bo'lishlari va o'z-o'zini rivojlantirishga keng yo'l ochiladi.

➤ **Ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish:** Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar (Big Data) texnologiyalaridan foydalangan holda ilmiy izlanishlar samaradorligini oshirish hamda innovatsion g'oyalarni ilgari surish imkoniyati yaratiladi.

3-chizma. Raqamli texnologiyalarni qo'llashning asosiy qiyinchiliklari

Bugungi kunda ko'plab rivojlangan mamlakatlarda oliy ta'lim tizimi to'liq raqamli transformatsiyadan o'tmoqda. Masalan, AQSh va Yevropa davlatlarida universitetlarning boshqaruv tizimlarida sun'iy intellekt asosida ishlovchi dasturlar joriy qilinmoqda. Ushbu texnologiyalar ta'lim sifatini nazorat qilish, talabalar faoliyatini monitoring qilish va ta'lim dasturlarini takomillashtirishga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, raqamli texnologiyalarni joriy qilish natijasida universitetlar moliyaviy va inson resurslarini samarali boshqarish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Onlayn ta'lim platformalarining keng joriy qilinishi ta'lim jarayonlarini demokratlashtirishga, ya'ni ko'proq insonlarga sifatli ta'lim olish imkoniyatini yaratishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash imkoniyatlari oliy ta'lim muassasalariga ta'lim jarayonlarini individuallashtirish, o'quvchilarning qobiliyatlarini chuqurroq tahlil qilish va mos ta'lim uslublarini ishlab chiqish imkonini bermoqda. O'zbekistonda ham oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha muayyan islohotlar amalga oshirilmoqda, ammo bu jarayonda duch kelinayotgan texnik va kadrlar bilan bog'liq muammolar mavjud. Ko'pgina universitetlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish uchun yetarli infratuzilma va malakali mutaxassislar yetishmovchiligi muammo bo'lib qolmoqda. Bundan tashqari, professor-o'qituvchilarning raqamli texnologiyalar bo'yicha savodxonligini oshirish ham dolzarb masala hisoblanadi.

Xulosa va takliflar

Oliy ta'lim tizimini raqamli transformatsiyalash – bu zamon talabi. Raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirish bilan birga, ta'lim sifatini ham yaxshilaydi. Shuningdek, boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish va axborot xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Takliflar:

1. **Universitetlar infratuzilmasini modernizatsiya qilish** – oliy ta'lim muassasalarida yuqori tezlikdagi internet, bulut texnologiyalari va zamonaviy axborot tizimlarini keng joriy qilish.
2. **Professor-o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish** – pedagoglar uchun raqamli texnologiyalarni o'qitish bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqish va ularni muntazam ravishda takomillashtirish.
3. **Onlayn ta'lim platformalarini rivojlantirish** – masofaviy va moslashuvchan ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish uchun milliy ta'lim platformalarini ishlab chiqish va takomillashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy hisobotlari (2023).
3. UNESCO. "Digital transformation in higher education: A global perspective" (2022).
4. World Bank. "The Role of Digital Technologies in Higher Education Development" (2021).
5. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. "The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies" (2014).
6. OECD. "Education at a Glance: Digitalization in Higher Education" (2023).
7. Siemens, G. "Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age" (2005).

8. European Commission. "Digital Education Action Plan (2021–2027)".
9. Davenport, T. H., & Prusak, L. "Working Knowledge: How Organizations Manage What They Know" (1998).